

بررسی و تعیین سهم بازار دولتی و غیر دولتی از حق بیمه تولیدی و پرداختی و پیش‌بینی این بازار مالی

حمیدرضا ایزدی^۱

استادیار گروه اقتصاد، دانشگاه دریانوردی و
علوم دریایی چابهار

تاریخ دریافت ۱۳۹۴/۴/۵ تاریخ پذیرش ۱۳۹۶/۸/۱۰

چکیده

صنعت بیمه به عنوان یک موسسه مالی غیر بانکی با ارائه خدمات و برقراری ارتباط منطقی بیشتر با سایر بخش‌های صنعتی، تولیدی، کشاورزی و خدماتی از راه گردآوری حق بیمه‌های اندک بیمه‌گذاران، گروه‌های مختلف اقتصادی و پرداخت به موقع خسارت می‌تواند ضمن ایجاد و تأمین سرمایه‌های خصوصی و عمومی، با برقراری آسایش و امنیت خاطر نزد کارآفرینان، صاحبان حرفه، مشاغل جامعه در افزایش تولید، کاهش واردات از بازارهای جهانی و قطع وابستگی نقش مؤثری در توسعه اقتصادی ایفا نماید. شناسایی و بررسی بازار بیمه از نظر نقش سهم دولتی و غیر دولتی به سبب سرمایه‌گذاری در آن بازار، می‌تواند اثر قابل توجهی بر ذخیره منابع مالی داشته باشد. از این رو پیش‌بینی این بازار در تولید، پرداخت حق بیمه، کنترل و هدایت این منابع مالی به بخش‌های اقتصادی جهت سرمایه‌گذاری، طرح و اعمال سیاست‌های پولی و مالی جهت رسیدن به اهداف بلندمدت اقتصادی مؤثر است. نتایج حاکی از آن است که صنعت بیمه با جذب حق بیمه‌های دریافتی و به جریان انداختن منابع پولی جمع‌آوری شده به صورت کارا و با سرمایه‌گذاری این منابع، می‌تواند بستر مناسبی برای رشد و توسعه اقتصادی فراهم آورد.

کلیدواژه‌ها: حق بیمه تولیدی، خسارت پرداختی، سهم دولتی و غیر دولتی، پیش‌بینی.

طبقه‌بندی JEL: G22, G23, G28, C40

مقدمه

امروزه بخش قابل توجهی از اقتصاد کشورها مربوط به عرضه خدمات گوناگون در زمینه‌های مختلف است. بخش خدمات به عنوان یکی از بزرگ‌ترین بخش‌های اقتصادی ایران سهم قابل توجهی در تولید ناخالص ملی دارد. صنعت بیمه نیز به عنوان پشتوانه مالی و روانی یکی از اجزای مهم و تشکیل دهنده بخش خدمات است. با این که نزدیک به یک قرن از آغاز فعالیت‌های بیمه-ای در ایران می‌گذرد اما هنوز این صنعت نتوانسته جایگاه واقعی خود را در بین اقشار مختلف جامعه پیدا کند و نقش مورد انتظارش را در نظام اقتصادی کشور ایفا نماید (Izadi & Izadi, 2012).

صنعت بیمه به عنوان یک تضمین کننده اساسی، وظیفه اطمینان بخشیدن به سرمایه‌گذاری‌ها را به عهده دارد. اهداف کلان دولت برای کاهش نیاز به واردات کالاهای مصرفی و صنعتی از یک سو و افزایش توان صادرات غیر نفتی از دیگر سو، نیازمند این است که تمام دست اندرکاران بخش‌های تولیدی و خدماتی در محیطی امن به فعالیت‌های اقتصادی مشغول شده و در مقابل ریسک‌های حاد مالی پشتوانه‌های خوبی داشته باشند (Izadi et al., 2012).

نقش و رسالت اصلی صنعت بیمه، کاهش عدم اطمینان است. این کارکرد صنعت بیمه برای هر گروه اجتماعی و حتی اقتصاد ملی به صورت خاصی نمود پیدا کرده که از آن جمله می‌توان به امنیت شغلی، تداوم درآمد آتی، افزایش سطح رفاه زندگی، حفظ ثروت ملی، توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و ایجاد اعتبار اشاره نمود. از یک سو امنیت و جبران خسارت سبب افزایش رشد اقتصادی می‌شود و از دیگر سو مؤسسات بیمه‌ای از محل خالص حق بیمه‌های دریافتی اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند؛ لذا چنین صنعتی از همان ابتدا قادر به انجام سرمایه‌گذاری از محل حق بیمه دریافتی بوده و موجب افزایش رشد سرمایه، تولید ملی در نهایت رشد اقتصادی خواهد شد (Dahmardeh & Izadi, 2011).

به عنوان نمونه، بیمه عمر سطح پس‌اندازهای شخصی را در مقایسه با حالتی که پس‌انداز اختیاری است افزایش داده و به واسطه سرمایه‌گذاری این حق بیمه‌های پرداخت شده و انتقال این پس‌اندازها که به وسیله شرکت‌های بیمه جمع‌آوری می‌شوند، توسعه بازارهای سرمایه‌ای و سرمایه‌گذاری انجام شده و منجر به توسعه اقتصادی می‌گردد. بنابراین با توجه به صنعت بیمه

کشور و افزایش تعداد بیمه‌های خصوصی در این عرصه، بررسی موانع و مشکلات و شناخت توزیع اطلاعات بازار دولتی و خصوصی صنعت بیمه و مسائل مربوط به آن ضروری به نظر می‌رسد.

اثرات توسعه صنعت بیمه در اقتصاد

افزایش ثبات مالی

بیمه با پرداخت خسارت به آن‌هایی که ضرر و زیان دیده‌اند به استحکام و ثبات مالی افراد، خانوارها و سازمان‌ها کمک می‌کند. شرکت‌هایی که با خسارت‌های بزرگی مواجه می‌شوند که آن‌ها را بیمه نکرده باشند ممکن است این خسارت منجر به ورشکستگی و تعطیلی این شرکت‌ها گردد. در چنین مواردی، نه تنها این شرکت‌ها ارزش خود را از دست می‌دهند بلکه ضررهای ناشی از ورشکستگی می‌تواند منجر به بیکاری کارگران و کارفرمایان، از دست رفتن فرصت خریداری مشتریان از آن شرکت‌ها و حذف درآمد مالیاتی دولت در اقتصاد شود. بنابراین ثبات فراهم شده توسط شرکت‌های بیمه‌ای (صنعت بیمه)، افراد و شرکت‌ها را در خلق ثروت با این تضمین که سرمایه آن‌ها در مقابل خطرات بیمه شده است، حمایت می‌کند.

جانشین و تکمیل کننده‌ای برای برنامه‌های تأمین اجتماعی دولت

بیمه، به ویژه بیمه عمر می‌تواند جایگزینی برای برنامه‌های تأمین اجتماعی باشد. بنابراین با بیمه‌های عمر انفرادی فشار بر سیستم‌های تأمین اجتماعی کاهش یافته و از طرفی این بیمه‌ها به افراد اجازه می‌دهند تا برنامه‌های امنیتی خود را با ترجیحات خود تنظیم نمایند. بنابراین هزینه‌های انفرادی بالاتر در بیمه‌های عمر با کاهش هزینه‌های دولت در زمینه برنامه‌های بیمه‌های تأمین اجتماعی در ارتباط خواهند بود. نکته دیگر این است که با توجه به چالش‌های مالی رو به رشدی که سیستم بیمه‌های تأمین اجتماعی کشورها با آن مواجه‌اند، نقش جانشینی و تکمیلی صنعت بیمه به جای بیمه‌های تأمین اجتماعی بسیار با ارزش خواهد بود (Kazerouni, 2003).

تسهیل تجارت و معاملات

تولیدات و خدمات تنها هنگامی که بیمه مناسب موجود باشد، تولید و عرضه خواهند شد.

به عبارت دیگر پوشش بیمه‌ای شرطی برای وارد شدن در چنین فعالیت‌هایی است. سرمایه‌گذاران سرمایه خود را زمانی به پروژه‌های با ریسک بالا اختصاص می‌دهند که سرمایه آن‌ها از بیمه مناسبی برخوردار باشد و بنابراین معاملات و تجارت را گسترش می‌دهند. در نتیجه می‌توان گفت بیمه فعالیت و تجارت جهانی را پایه‌گذاری می‌کند و بدون بیمه، تجارت و معاملات کاهش خواهند یافت (Izadi & Mohammadnia, 2011).

تجهیز پس اندازها

صنعت بیمه به چند طریق، کارایی سیستم مالی را افزایش می‌دهد. اول اینکه بیمه‌گران هزینه‌های مربوط به گردآوری پس انداز کنندگان و وام‌دهندگان را کاهش می‌دهند. بدین صورت که، هزاران نفر به طور نسبی حق بیمه می‌پردازند و سپس بیمه‌گران پول را به عنوان وام در اختیار مؤسسات و شرکت‌های سرمایه‌گذار قرار خواهند داد. بیمه‌گران می‌توانند اطلاعات لازم برای سرمایه‌گذاری سالم و با کارایی بیشتر را به دست آورده و در نتیجه منافع حاصل از سرمایه‌گذاری در پروژه‌های با بازدهی بالا را از طریق کاهش در حق بیمه وصولی در صدور بیمه‌نامه در سال‌های آتی به طور غیر مستقیم در اختیار بیمه‌گذاران قرار دهند. دوم اینکه بیمه‌گران با دریافت حق بیمه از بیمه‌گذاران، قادر خواهند بود وجوه نقد را به وام‌های بلندمدت و دیگر سرمایه‌گذاری‌ها اختصاص دهند و به عبارتی بیمه‌گران نقدینگی ایجاد می‌کنند و عدم نقدینگی را از طریق پرداخت وام کاهش می‌دهند. سوم اینکه بیمه‌گران صرفه‌های اقتصادی در سرمایه‌گذاری‌ها را ایجاد می‌کنند. زیرا بیشتر پروژه‌های سرمایه‌گذاری بزرگ نیاز مالی بالایی دارند که بیمه‌گران قادرند با جمع‌آوری حق بیمه بیمه‌گذاران، نیازهای مالی چنین پروژه‌هایی را تأمین کنند. در نتیجه بیمه‌گران با گسترش پروژه‌های سرمایه‌گذاری و با تشویق کارایی اقتصادی به اقتصاد ملی کمک می‌نمایند. چهارم اینکه بیمه مدیریت ریسک را تسهیل می‌کند. واسطه‌ها و سیستم‌های مالی، ریسک را قیمت‌گذاری، انتقال، جمع‌آوری و کاهش می‌دهند (Mohammadkhan, 1996).

کاهش خسارت

شرکت‌های بیمه‌ای برای کمک به بیمه‌شدگان جهت کاهش و جلوگیری از خسارت از انگیزه‌های اقتصادی بهره می‌گیرند. علاوه بر این دانش دقیق هر شرکت بیمه در مورد حوادث و

فعالیت‌های زیان آور به او این امکان را می‌دهد که در زمینه کنترل و ارزیابی خسارت با سایر شرکت‌های بیمه‌ای رقابت کند. از آن جا که کاهش خسارت‌ها باعث افزایش سود مورد انتظار می‌شود، وجود فعالیت‌های مربوط با کنترل و پیشگیری از خسارت به یک نیاز اساسی برای شرکت‌های بیمه تبدیل شده است. این عملکرد بیمه می‌تواند از طریق بهره‌وری کل عوامل تولید، بر نرخ رشد اقتصادی مؤثر باشد (Ehsani, 2004).

تخصیص کارآمد سرمایه

بیمه‌گران اطلاعات اساسی شرکت‌ها و پروژه‌ها را برای ارزیابی قیمت فروش بیمه و همچنین به عنوان متقاضیان وام و سرمایه‌گذاران جمع‌آوری می‌کنند. پس‌انداز کنندگان و سرمایه‌گذاران انفرادی ممکن است وقت، منابع، توانایی به عهده گرفتن، جمع‌آوری و پردازش این اطلاعات را نداشته باشند. بنابراین بیمه‌گران در این زمینه مزیت داشته و در تخصیص سرمایه مالی و کنترل ریسک بیمه بهتر عمل می‌نمایند. بیمه‌گران سالم‌ترین و کارآمدترین شرکت‌ها، پروژه‌ها و مدیران را انتخاب کرده و برای آن‌ها بیمه و سرمایه مالی تهیه می‌کنند (Izadpanah, 2006).

نقش و آثار اقتصادی، اجتماعی بیمه و تأثیر آن بر خدمات

صنعت بیمه با ایجاد امنیت خاطر و آرامش روحی، نگرانی ناشی از حوادث ناگهانی و پیش‌بینی نشده را از اذهان عمومی جامعه کم کرده و از این طریق به روان شدن چرخ‌های زندگی و فعالیت‌های اقتصادی جامعه و مردم کمک می‌نماید. صنعت بیمه با پرداخت خسارات ناشی از خطرهای تحت پوشش، امکان تداوم تولید و استمرار فعالیت و زندگی افراد جامعه را فراهم می‌کند. در این حالت زمینه مشارکت بیمه‌گذاران در پرداخت خسارت‌ها به وجود می‌آید و بنابراین از بار مسئولیت دولت برای حمایت و تأمین زیان دیدگان کاسته خواهد شد.

پیشینه تحقیق

Headen & Lee (1974) در مقاله‌ای به بررسی توسعه بخش بیمه هند در دوره‌ای که محدودیت‌های قانونی حاکم بوده است، می‌پردازند. آن‌ها بیان می‌کنند که در مرحله اول، بدلیل اینکه کنترل بخش بیمه شبه قاره هند تحت انحصار ایالت بوده است، رقابتی وجود نداشته و موانع

قیمت، دسترسی به خدمات بیمه را برای خانوارها غیر ممکن ساخته است. بنابراین اقداماتی شامل حذف انحصار بیمه، تقویت رقابت و ایجاد چارچوب قانونی برای نظارت مالی، می تواند به بهبود رفاه جامعه کمک نماید.

Fischer (1973) در مقاله‌ای به بررسی چارچوب قانونی رابطه افزایش پس اندازها و بهبود در تخصیص دارایی‌ها و رشد اقتصادی پرداخته است. نتایج مقاله حاکی از آن است که: (۱) خدمات مالی قابل دسترس برای خانوارها تخصیص دارایی را افزایش می‌دهد؛ (۲) افزایش رقابت در بخش بیمه، کارایی را تسهیل و افزایش خواهد داد.

Campbell (1980) در مقاله‌ای برای شناسایی کارکردهای بیمه اموال بیشتر شاخص‌های مالی جدید را برای شرکت‌های بیمه بررسی می‌نماید. در این راستا با استفاده از تجربه ناشی از برنامه ارزیابی بخش مالی و مرور شکست‌های اخیر در این بخش، مدل خود را توسعه می‌دهد. در این مدل نقش بیمه‌ها بعنوان هموارکننده ریسک، تخصیص دارایی و توانایی بیمه‌گران در تغییر رفتار مشتریان و کمک به رشد اقتصادی در نظر گرفته می‌شود. نتایج مقاله حاکی از آن است که الف) مقررات زدایی و آزادسازی مالی فعالیت بانکی و غیر بانکی را امکان پذیر می‌سازد، ب) نوسانات شدید اقتصاد کلان در محصول و قیمت کاهش می‌یابد، ج) ارتباط نزدیک بین بانک‌ها و بیمه-گران می‌تواند شکست‌های احتمالی ناشی از سرمایه‌گذاری و عواقب مربوط به آن را در اقتصاد کاهش دهد.

مطالعات انجام شده در صنایع مختلف و در حیطه‌های مختلف علمی اعم از اقتصاد، مدیریت و .. نشان دهنده عدم تطابق شدت و قدر مطلق بزرگی یا معنی داری رابطه بین سهم بازار و تنوع و عملکرد بوده است. ضمن اینکه جهت رابطه نیز مورد تردید و سؤال برانگیز بود. Chu (2011) در مطالعه‌ای، برای یافتن پاسخ این سؤال که آیا افزایش سهم بازار، بهترین استراتژی برای بیشینه کردن سود آوری، با استفاده از مدل رگرسیون آستانه‌ای پانل توسعه یافته ۱، اثر آستانه‌ای مضاعف بین سهم بازار و سود آوری را تأیید کرد.

پژوهشی دیگر توسط Genchev (2011) در صنعت بانکداری با هدف تحقیق در خصوص تأثیر عوامل مختلف از قبیل سهم بازار و درجه تمرکز ۲ بر سود آوری بانک‌ها در بلغارستان، انجام شد. تجربه و تحلیل مبتنی بر داده‌های پانل متوازن ۲۲ بانک در بازه زمانی ۲۰۰۶-۲۰۱۱ بود. برای اندازه‌گیری سود آوری بانک از مرسوم‌ترین شاخص اندازه‌گیری سود آوری بانک‌ها یعنی

بازده حقوق صاحبان سهام ۳، استفاده شد. نتایج تجربی نشانگر عدم وجود رابطه بین درجه تمرکز و سودآوری بود. همچنین یافته‌های تحقیق، سودآوری را متأثر از صرفاً عوامل مرتبط با تصمیم‌گیری و نه تغییر در عوامل اقتصاد کلان محیط کسب و کار صنعت بانکداری می‌داند و نهایتاً نتایج تحقیق رابطه بین سهم بازار و سودآوری مثبت و به لحاظ آماری معنی‌دار ارزیابی کرد.

(Pervan & Kramaric, 2012) در مطالعه‌ای با عنوان تاثیرات سهم بازار و تنوع بر عملکرد بیمه‌های غیر زندگی برای آزمون اثر سهم بازار عملکرد صنعت بیمه غیر زندگی کرواسی در بازه زمانی بر ۱۹۹۹-۲۰۰۹، یک مدل تجربی طراحی شد که متغیرهایی وابسته‌ای چون سودآوری شرکت در سالهای قبل، سهم بازار، تنوع و متغیرهای کنترلی مانند مالکیت، تمرکز صنعتی، تولید ناخالص سرانه و تورم را در خود داشت. با استفاده از روش ارزیابی گشتاوری کلی دو مرحله‌ای شواهدی از تأثیر مثبت و معنی‌دار هر دو متغیر سهم بازار و تنوع بر سودآوری شرکت‌های بیمه به دست آمد.

(Cole & Karl, 2015) در مطالعه‌ای به بررسی ساختار بازار و تأثیر آن بر سودآوری پرداخته‌اند. در پژوهشی با عنوان ساختار بازار و سودآوری بازار بیمه درمان ایالات متحده، رابطه مثبتی بین تمرکز بازار و سود شرکت‌های بیمه به دست آمد اما به صراحت نمی‌توان گفت که آیا این نتیجه، به واسطه رفتار ضد رقابتی در بازار ایالتی است یا اینکه مرتبط با کارایی بالاتر بیمه‌گران بزرگ درمان می‌باشد.

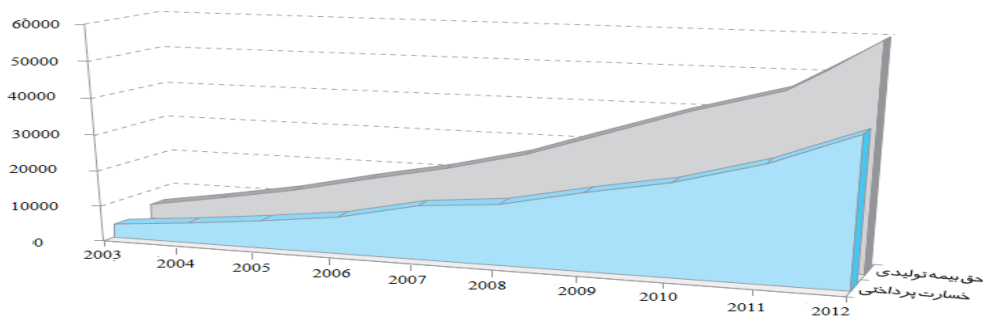
علاوه بر آنچه ارائه شد، در زمینه بیمه و رابطه آن با اقتصاد مطالعات فراوانی داخل و خارج به دلیل اهمیت این بازار مالی انجام گرفته است عبارتند از: جلالی لواسانی (Jalalilivasani, 2004)، احسانی (Ehsani, 2006)، احمدوند (Ahmadvand, 2000)، پیکارجو (Pikarjo, 2001)، ثابت (Sabet, 1995) جهانخانی (Jahankhani, 1997)، عزیزی (Azizi, 2001)، کدخدایی (Kadkhodai, 2001). در همه این مطالعات ذکر شده به اهمیت بازار بیمه و نقش آن در اقتصاد و رشد آن اشاره شده است. در این مقالات اهمیت این بازار به اندازه‌ای است که محققان را مجبور به بررسی اثرات این بازار بر بازارهای دیگر نموده است.

بنابراین در این مقاله نظر به اهمیت بررسی سهم بیمه‌های دولتی و غیر دولتی در پرداخت خسارت و حق بیمه تولیدی، به بررسی این صنعت پرداخته شده و با توجه به دریافت و پرداخت حق بیمه توسط موسسه‌های بیمه‌ای، راهکارها و برنامه ریزی‌های آتی ناشی از پیش‌بینی این

بازار که منجر به تأثیر در اقتصاد می‌شوند، ارائه خواهد شد.

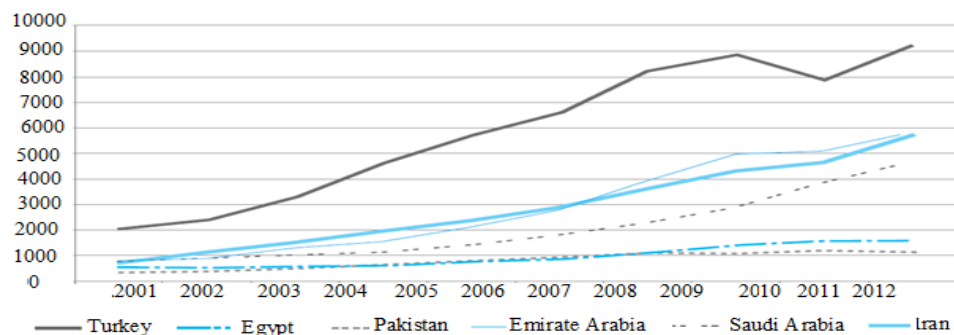
بررسی حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی

نمودار حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی در زیر ترسیم شده است.

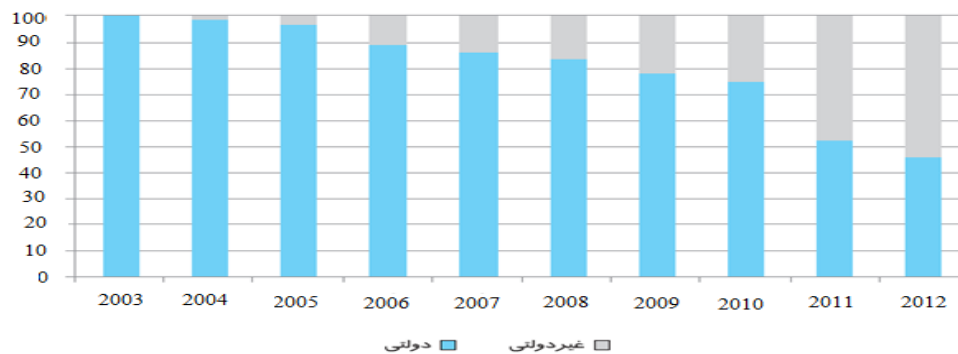
نمودار(۱): حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی /میلیارد ریال

با سرمایه‌گذاری منابع و وجوهی که در اختیار شرکت بیمه قرار می‌گیرد و همچنین مشارکت دادن بیمه‌گذاران در سود حاصل از این سرمایه‌گذاری‌ها، هم به رواج بازار بیمه و استقلال بیمه-گذاران کمک می‌شود و هم در نقش یک نهاد سرمایه‌گذار در بازار سرمایه، به اقتصاد کشور کمک شایانی خواهد کرد. حق بیمه‌های فراوانی که هر سال بیمه‌گذاران به شرکت‌های بیمه می-پردازند، علاوه بر پرداخت خسارت‌ها به چند روش مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد: بخشی از آن برای پشتوانه پرداخت خسارت‌ها به صورت نقدی و در حساب‌های بانکی نگهداری می‌شود و بخشی صرف هزینه‌های اجرایی و اداری (حقوق، دستمزد، کارمزد، تبلیغات، ملزومات، آموزش و بازاریابی و...) خواهد شد. نمودار حق بیمه تولیدی در چند کشور منتخب در زیر ترسیم شده است:

نمودار (۲): حق بیمه تولیدی در چند کشور منتخب/میلیون دلار

با توجه به مأموریت صنعت بیمه در تولید و عرضه اطمینان برای چرخه‌های فعالیت کشاورزی، صنعتی، خدماتی کشور و جریان زندگی خانوار و شهروندان با حداقل قیمت و حداکثر کیفیت به صورت جامع و پایدار، صنعت بیمه با حضور و فعالیت در بخش‌های مختلف اقتصادی و بکارگیری سرمایه، نحوه و میزان بکارگیری عوامل و نهاده‌ها موجب افزایش بهره‌وری و افزایش کارایی خواهد شد. اما تعیین سهم و نقش بخش خصوصی و دولتی در این امر بسیار پر اهمیت می‌باشد. عملکرد سازمان‌های دولتی و غیردولتی بیمه و نقش هر یک در ایجاد اشتغال، افزایش رفاه اجتماعی، کمک به بهبود استانداردها، نقش حمایتی و تأمین برای جبران خسارات مالی و جانی می‌تواند به جایگزینی هر یک از این بخش‌ها به جای دیگری بیانجامد. بنابراین ما در این مقاله به نقش و سهم هر یک از بازارهای دولتی و غیردولتی خواهیم پرداخت. در زیر نمودار سهم بخش دولتی و غیردولتی از حق بیمه تولیدی بازار بیمه ترسیم شده است:

نمودار (۳): سهم بخش دولتی و غیر دولتی از حق بیمه تولیدی بازار بیمه/درصد

معرفی مدل و متغیرهای الگو

در بررسی مربوط به تابع حق بیمه تولیدی کل و تابع خسارت پرداخت شده، این دو متغیر به عنوان متغیرهای وابسته استفاده شده‌اند. همچنین متغیرهایی مانند حق بیمه تولید بخش دولتی، حق بیمه تولید بخش غیردولتی، خسارت پرداخت شده بخش دولتی، خسارت پرداخت شده بخش غیردولتی به عنوان متغیرهای توضیح دهنده در این الگو استفاده شده‌اند.

لگاریتم حق بیمه تولیدی کل LTIP

لگاریتم خسارت پرداخت شده کل LTRP

لگاریتم حق بیمه تولید شده بخش دولتی LIRG

لگاریتم حق بیمه تولید شده بخش غیردولتی LIRP

لگاریتم خسارت پرداخت شده بخش دولتی LIPG

لگاریتم خسارت پرداخت شده بخش غیردولتی LIPP

در این مقاله دو مدل ارائه می‌شود. ما در مدل اول به بررسی سهم بخش دولتی و غیردولتی از خسارت پرداخت شده کل می‌پردازیم. روابط برآورد شده به صورت جدول (۱) ارائه شده است.

جدول (۱): تخمین تابع و ضرایب مدل اول

VARIABLE	Coefficient	Deviation Standard	t-test
LIPP	۰/۱۰۴۷۳	۰/۰۴۶۱۶۷	۲/۲۶۸۶(-۰/۰۵۳)
LIPG	۰/۷۴۴۲۰	۰/۳۱۹۹۹	۲/۳۲۵۷(-۰/۰۴۸)
C	۱/۹۹۴۹	۲/۷۵۸۰	۰/۷۲۳۳۲(-۰/۴۹۰)
R-Squared	R-Bar-Squared	DW-statistic	F-stat
۰/۹۳۳۳۰	۰/۹۱۶۶۳	۱/۹۵۱	۵۵/۹۷۲(-۰/۰۰۰)

منبع: محاسبات تحقیق

نتایج تخمین حاکی از آن است که سهم خسارت پرداخت شده بخش دولتی از خسارت پرداخت شده کل (۰/۷۴۴۲۰) می‌باشد. ضریب برآورد شده در مقایسه با ضریب خسارت پرداخت شده بخش غیردولتی بیان می‌دارد که سهم بازار دولتی نسبت به غیر دولتی در پرداخت خسارت بیشتر می‌باشد. این مطلب را می‌توان با توجه به انبوه منابع مالی بخش دولتی توجیه کرد. باید توجه داشت جهت کاهش سهم بازار دولتی از بازار بیمه باید به حمایت مالی از بخش‌های خصوصی پرداخت. از آنجاییکه بخش‌های خصوصی در نوآوری و سرمایه‌گذاری خلاقیت بیشتری دارند و

این مهم منجر به رونق اقتصادی می گردد لذا باید طبق اصل ۴۴ قانون اساسی به کاهش بازار دولتی و گسترش بازار غیر دولتی پرداخت شده و واگذاری صنعت بیمه به بخش خصوصی در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی در اهداف بلندمدت قرار گیرد. درحقیقت باید فعالیت دولت در بازار بیمه کشور بصورت مکمل بخش غیردولتی باشد و نه به عنوان رقیبی برای آن.

جدول (۲): آزمون‌ها و آماره‌های تشخیصی در تصریح مدل اول

Serial Correlation	Functional Form	Normality	Heteroscedasticity
۰/۰۷	۰/۵۸	۰/۶۰	۰/۲۳

منبع: محاسبات تحقیق

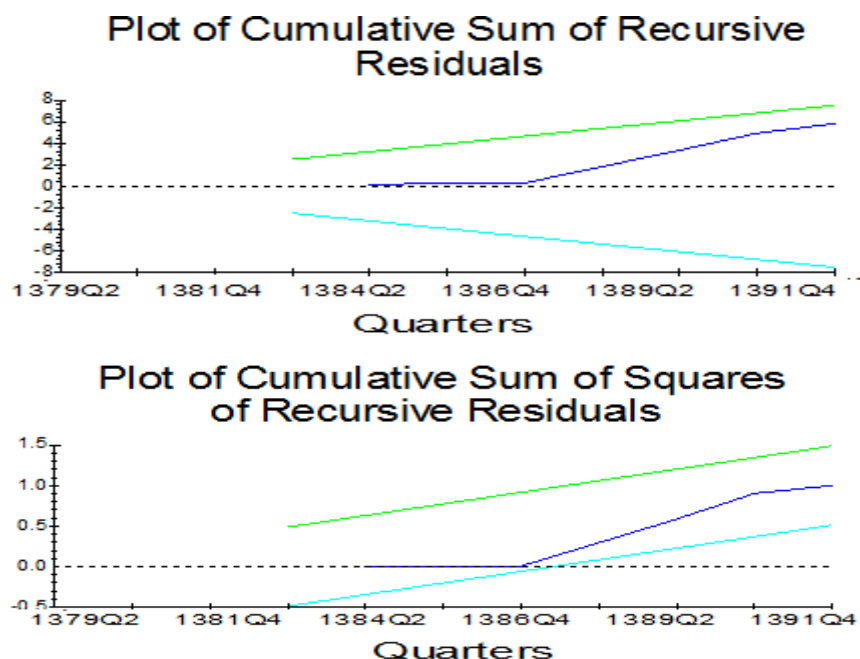
با توجه به آماره‌های تشخیصی^۱ می توان نتیجه گرفت که مدل از لحاظ فروض کلاسیک و آماره شکست ساختاری دارای بهترین حالت می باشد و با مشکلی روبه رو نیست. همچنین با توجه به آزمون مجموع تجمعی^۲ و مجموع مجذور تجمعی^۳ که بر اساس این آزمون‌ها، پسماندهای نرمال شده دو آزمون برای ثبات ساختاری پارامترها ارائه می کنند می توان نتیجه گرفت که اگر نمودار از جفت خطوط صاف عبور نکرده باشند یا نمودارها بین خطوط صاف قرار گرفته باشند، نشان از وجود ثبات ساختاری می باشد. در حقیقت اگر نمودارهای ارائه شده داخل فاصله اطمینان باشند فرضیه صفر مبنی بر عدم وجود شکست ساختاری پذیرفته می شود و اگر نمودارها از فاصله اطمینان بیرون زده باشد فرضیه صفر مبنی بر عدم وجود شکست ساختاری رد و وجود شکست ساختاری پذیرفته می شود.

با توجه به نمودارهای فوق فرضیه صفر مبنی بر وجود ثبات ساختاری پذیرفته و عدم وجود آن رد می شود و در حقیقت می توان گفت که وجود ثبات ساختاری تأیید شده و تابع از ثبات برخوردار می باشد.

1- Diagnostic tests

2- Cumulative Sum of Recursive Residuals (CUSUM)

3- Cumulative Sum of squares of Recursive Residuals (CUSUMSQ)

نمودار (۴): آزمون‌های مجموع تجمعی و مجموع مجذور تجمعی مدل اول

مدل پیش‌بینی

بطور کلی یکی از مهم‌ترین اهداف ساختن مدل‌های اقتصادی (که بر اساس نظریه‌های اقتصادی ساخته شده و غالباً روابط استاتیک یا بلندمدت میان متغیرهای اقتصادی را تصریح می‌کند) امر پیش‌بینی است. ولی باید توجه داشت که پیش‌بینی بر اساس این مدل‌ها با محدودیت‌های بسیار زیادی همراه است. به عنوان مثال ممکن است اطلاعات در خصوص متغیرهای توضیحی که بر متغیر وابسته اثر می‌گذارند وجود نداشته باشند. از سویی دیگر برای پیش‌بینی متغیر وابسته ابتدا باید متغیرهای توضیحی پیش‌بینی شوند که در برخی موارد پیش‌بینی متغیرهای توضیحی امری دشوارتر از پیش‌بینی خود متغیر وابسته می‌باشد. یک راه برای دوری جستن از چنین مشکلاتی روی آوردن رویکرد سری زمانی است. رویکرد اساسی در تجزیه و تحلیل‌های سری زمانی بررسی الگوی حاکم بر گذشته یک متغیر و استفاده از اطلاعات مذکور برای پیش‌بینی رفتار آینده است. در این رویکرد مشاهدات پیاپی عموماً وابسته به یکدیگر هستند و فرض می‌شود یک سری از عواملی که رفتار گذشته را تعیین می‌کنند در رفتار آتی آن نیز موثرند. یکی از این رویکردهای مورد استفاده جهت شناسایی، تخمین و پیش‌بینی برای مدل‌های تک متغیره، مدل $ARMA(P,Q)$

است (Tashkini, 2005). در حقیقت برای حل ریاضی مجموعه معادلات تفاضلی به دو شیوه حل پویا و حل استاتیک می توان استفاده نمود. در حل پویا و بهنگام انجام پیش بینی، از مقادیر حل شده متغیرهای درونزای دوره های قبل استفاده می شود. متغیرهای درونزای با وقفه و جملات ARMA در مدل، با استفاده از جواب های به دست آمده برای دوره قبل و نه مقادیر واقعی آنها محاسبه می شوند. ولی در حل استاتیک و بهنگام پیش بینی، مقادیر دوره های قبل متغیر درونزا استفاده می شود. متغیرهای درونزای با وقفه و جملات ARMA در این مدل، بر اساس مقادیر واقعی متغیرهای درونزا محاسبه می شوند (Abbasinejad & Tashkini, 2000). بر این اساس می توان گفت که شبیه سازی پویا آزمون بسیار سختی برای خوبی برازش یک مدل است و لذا شبیه سازی موفق بر اساس حل پویا دلیلی بر قابل اتکا بودن مدل تلقی می شود. فرآیند خود توضیح میانگین متحرک ARMA از انعطاف پذیرترین نوع الگوهای سریهای زمانی تک متغیره است (Nourfesti, 1999).

برآورد الگوی پیش بینی مدل اول

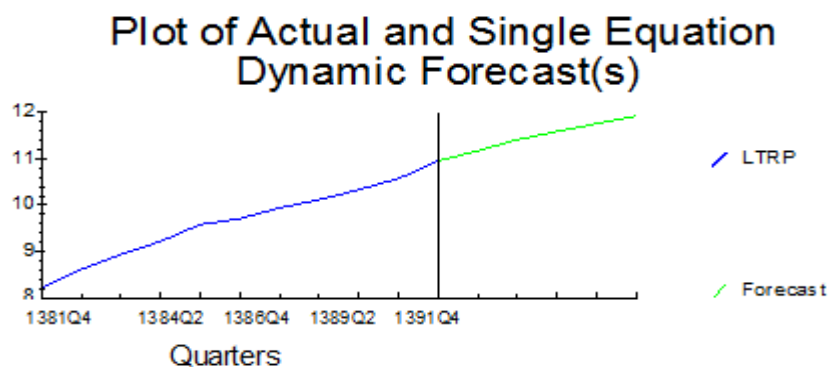
در این مقاله برای پیش بینی خسارت پرداخت شده کل از مدل ARIMA در سطح یا ARMA در سطح تفاضل استفاده می شود. پس از بررسی و مقایسه مدل های با وقفه های مختلف، مدل انتخابی ما (۱ و ۲) ARMA می باشد. جدول پیش بینی به صورت زیر می باشد:

جدول (۳): پیش بینی متغیر خسارت پرداخت شده کل مدل اول

Q4۱۳۹۱	۱۱/۱۱۸۷
Q1۱۳۹۲	۱۱/۱۵۶۲
Q2۱۳۹۲	۱۱/۱۹۲۹
Q3۱۳۹۲	۱۱/۲۳۹۰
Q4۱۳۹۲	۱۱/۲۶۴۴
1393Q1	۱۱/۲۹۹۲
1393Q2	۱۱/۳۳۳۴
1393Q3	۱۱/۳۶۶۹
1393Q4	۱۱/۳۹۹۸

منبع: محاسبات تحقیق

نمودار پیش بینی متغیر در مقابل مقادیر واقعی به صورت زیر ترسیم شده است:

نمودار(۵): پیش بینی متغیر خسارت پرداخت شده کل مدل اول

جدول و نمودار پیش‌بینی خسارت پرداخت شده کل به عنوان یک بازار مالی حاکی از آن است که روند و رشد افزایشی این متغیر مورد انتظار می‌باشد بنابراین باید سیاست‌گذاران در ایجاد و تدوین سیاست‌ها این روند افزایشی را لحاظ کنند و بر مبنای افزایش هزینه‌های خسارت پرداختی صنعت بیمه تصمیم‌گیری نمایند. در حقیقت با توجه به روند صعودی این بازار و محاسبه و تخمین سهم بازار دولتی و غیر دولتی می‌توان میزان اثر هر بازار را در این روند مشاهده نمود. بالاتر بودن سهم بازار دولتی نشان از کم بودن سطح عمومی اعتماد مردم به بخش خصوصی و استقبال آنها از بخش دولتی است. مشکل در اینجا افزایش خسارت پرداختی بیمه در آینده می‌باشد که خود نشان از سو استفاده از بازار دولتی است.

در مدل دوم به بررسی سهم بخش دولتی و غیردولتی از حق بیمه تولیدی کل می‌پردازیم. روابط برآورد شده به صورت جدول (۴) ارائه شده است.

جدول (۴): تخمین تابع و ضرایب مدل دوم

VARIABLE	Coefficient	Deviation Standard	t-test
LIRP	-۰/۴۵۵۴۷	۰/۴۱۰۶۷	۱/۸۰۸۶(۰/۰۳۰)
LIRG	-۰/۵۰۵۷۸	۱/۸۸۰۷	-۰/۲۶۸۹۳(۰/۷۹۵)
C	۱۱/۲۷۰۱	۱۵/۴۶۶۸	۰/۷۲۸۶(۰/۴۸۷)
R-Squared	R-Bar-Squared	DW-statistic	F-stat
۰/۸۳۳۳۰	/۸۱۶۶۳	۲/۰۷۰۴	۳۵/۹۷۲(۰/۰۳۰)

منبع: محاسبات تحقیق

نتایج تخمین حاکی از آن است که سهم حق بیمه تولید شده بخش غیردولتی از حق بیمه تولید

شده کل (۰/۴۵۵۴۷) می باشد. ضریب برآورد شده در مقایسه با ضریب حق بیمه تولید شده بخش دولتی بیان می دارد که سهم بازار غیردولتی نسبت به دولتی در حق بیمه تولید شده بیشتر است. بخش غیردولتی با توجه به تجاری، رقابتی و حرفه‌ای کردن صنعت بیمه کشور و همچنین با حضور فعال و اثر بخش و پوشش‌های بیمه‌ای متناسب با نیاز و فعالیت‌های منطقه، آسودگی و امنیت خاطر در عرصه اقتصاد کشور را به طور پویا ایجاد کرده و درآمدهای زیادی نصیب کشور می نمایند. همچنین با شناخت نیازهای بیمه‌ای بخش‌های فعال خدماتی را شناسایی و ضمن تعامل مؤثر با آنها زمینه توسعه پرشتاب فعالیت‌های خدماتی و اقتصادی را هموار ساخته و باعث کاهش یافتن سهم بخش دولتی از بازار بیمه کشور خواهد شد.

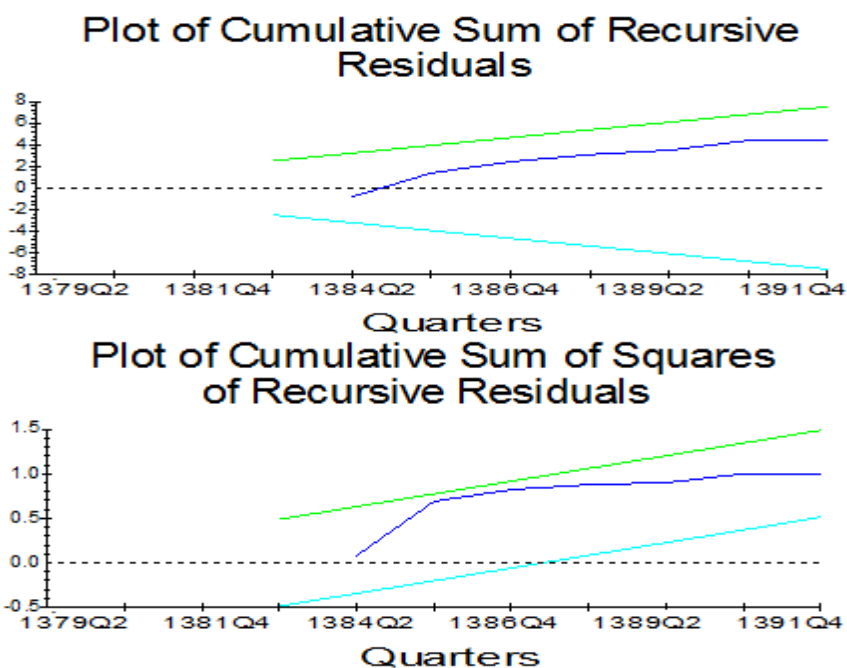
جدول (۵): آزمون‌ها و آماره‌های تشخیص در تصریح مدل دوم

Serial Correlation	Functional Form	Normality	Heteroscedasticity
۰/۸۵	۰/۱۵	۰/۶۰	۰/۸۶

منبع: محاسبات تحقیق

با توجه به آماره‌های تشخیصی^۱ می توان نتیجه گرفت که مدل از لحاظ فروض کلاسیک و آماره شکست ساختاری دارای بهترین حالت می باشد و با مشکلی روبه رو نیست. با توجه به نمودارهای فوق فرضیه صفر مبنی بر وجود ثبات ساختاری پذیرفته و عدم وجود آن رد می شود و در حقیقت می توان گفت که وجود ثبات ساختاری تأیید شده و تابع از ثبات برخوردار می باشد.

در این مقاله برای پیش بینی متغیر حق بیمه دریافتی کل از مدل ARIMA در سطح یا ARMA در سطح تفاضل استفاده می شود. پس از بررسی و مقایسه مدل‌های با وقفه‌های مختلف، مدل انتخابی ما (۱ و ۲) ARMA می باشد. جدول پیش بینی به صورت زیر می باشد:

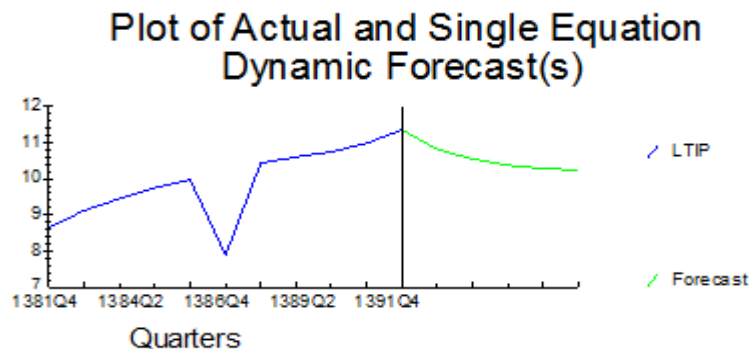
نمودار(۶): آزمون‌های مجموع تجمعی و مجموع مجذور تجمعی مدل دوم

جدول (۶): پیش‌بینی متغیر حق بیمه دریافتی کل مدل دوم

Q4۱۳۹۱	۱۰/۹۰۱۲
Q1۱۳۹۲	۱۰/۸۱۴۶
Q2۱۳۹۲	۱۰/۷۳۹۴
Q3۱۳۹۲	۱۰/۶۷۳۹
Q4۱۳۹۲	۱۰/۶۱۶۹
1393Q1	۱۰/۵۶۷۳
1393Q2	۱۰/۵۲۴۱
1393Q3	۱۰/۴۸۶۶
1393Q4	۱۰/۴۵۳۹

منبع: محاسبات تحقیق

نمودار پیش‌بینی متغیر در مقابل مقادیر واقعی به صورت زیر ترسیم شده‌است:

نمودار (۷): پیش‌بینی متغیر حق بیمه دریافتی کل مدل دوم

جدول و نمودار پیش‌بینی حق بیمه دریافتی کل حاکی از آن است که روند و رشد کاهشی این متغیر مورد انتظار می‌باشد بنابراین باید سیاست‌گذاران در ایجاد و تدوین سیاست‌ها این روند را لحاظ کرده و بر مبنای ذخایر مالی صنعت بیمه تصمیم‌گیری نمایند. همانند حالت قبل با توجه به روند نزولی این بازار و محاسبه و تخمین سهم بازار دولتی و غیر دولتی می‌توان میزان اثر هر بازار را در این روند نیز مشاهده نمود. اثرات سو استفاده از بازار دولتی مانند پرداخت‌های غیر قانونی خسارت و فاکتورسازی هزینه‌ها و به سبب آن عدم هماهنگی بین حق بیمه دریافتی و پرداختی منجر به پایین آمدن منابع درآمدی شده و روند نزولی در آن دیده می‌گردد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

درخصوص توسعه بیمه (به عنوان موسسه مالی غیر بانکی) می‌توان گفت هر عاملی که بتواند به افزایش یا جذب منابع مالی شرکت‌های بیمه‌ای کمک کند می‌تواند به عنوان یک عامل انباشت سرمایه (فیزیکی و انسانی و نوآوری فنی) بر رشد و توسعه اقتصادی اثر بگذارد. در اقتصاد ایران با توجه به علامت و مقدار ضرایب به دست آمده به نظر می‌رسد بخش دولتی نسبت به بخش غیر دولتی با عملکرد مناسب در پرداخت خسارت، توانسته ثبات مالی را در جامعه ایجاد کند و در پرداخت خسارت‌ها موفق‌تر عمل نماید. داشتن منابع مالی کافی و حمایت دولت باعث شده سهم بخش دولتی در این بازار بیشتر باشد. البته باید توجه داشت با توجه به عدم وجود اعتماد کلی افراد جامعه به بازار خصوصی بیمه و هجوم به سمت بازار دولتی و همچنین سو استفاده از بازار دولتی و

پرداخت هزینه‌های خسارت چند برابر بازدهی مناسبی از بازار بیمه به چشم نمی‌خورد. بنابراین می‌توان با مسأله رقابتی کردن آن، نگاه دولتی در صنعت بیمه را از بین برد و خصوصی‌سازی واقعی انجام داد تا پس‌اندازهای ناشی از حق بیمه‌های دریافتی در سطح بازار سرمایه افزایش یابد. از طرفی بخش غیردولتی در دریافت حق بیمه موفق‌تر بوده و می‌تواند با حضور فعال و اثر بخش و بهره‌مندی از مزایا و پوشش‌های بیمه‌ای متناسب با نیاز و فعالیت‌های منطقه، آسودگی و امنیت خاطر در عرصه اقتصاد کشور به‌طور پویا ایجاد و درآمدهای زیادی نصیب کشور نمایند. این بازار توانسته است نیازهای بیمه‌ای بخش‌های فعال خدماتی را شناسایی و ضمن تعامل مؤثر و ارائه آنها زمینه توسعه پرشتاب فعالیت‌های خدماتی و اقتصادی را هموار سازد.

جهت جلوگیری از سو استفاده از بازار بیمه و بالا بردن بازدهی آن، یک راه واگذاری صنعت بیمه به بخش خصوصی در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و ارتباطات با بازارهای بیمه خارجی می‌باشد. همچنین عواملی چون وجود افراد فنی و تحصیل کرده، توسعه و اصلاح روش‌های محاسبات و حسابداری و بهره‌گیری از بهترین و کاراترین نرم افزارها می‌تواند در این مهم تأثیر گذار باشد.

در نهایت بطور کلی به منظور موفقیت در دستیابی به چشم انداز صنعت بیمه و برنامه تحول در صنعت بیمه کشور با توجه به پیشی گرفتن خسارت پرداخت شده بر حق بیمه تولیدی و انتظار زیاد شدن هزینه‌ها نسبت به درآمدها، دولت باید استراتژی‌ها و سیاست‌های کلی بر مبنای این مسأله مهم تهیه و تدوین کند. استفاده بهینه از ذخایر فنی (وجوه انباشته شده ناشی از حق بیمه‌های دریافتی) و افزایش تنوع پوشش‌های بیمه‌ای، کاهش مسئولیت دولت در جبران خسارت‌ها، مواجهه کارآمد با چالش‌های اساسی صنعت بیمه بر اساس قوانین و مقررات بیمه‌ای کشور و اصول مربوط به فعالیت تولیدی در عرصه فعالیت‌های اقتصادی می‌تواند در مواجهه با این بحران آتی کارساز باشد. بنابراین امور زیر پیشنهاد می‌گردد:

کاهش سهم بخش غیردولتی از بازار بیمه کشور

افزایش سطح فرهنگ عمومی مردم در مورد صنعت بیمه کشور

داشتن اخلاق حرفه‌ای و دارا بودن قابلیت اعتماد در میان مشتریان و نهادهای حاکمیتی و

نظارتی صنعت بیمه کشور

تنوع و عدم تمرکز در ساختار پرتفوی صنعت بیمه

استقرار نظام تنظیم و نظارت هوشمند، نهادینه و خود تنظیمی حوزه حاکمیتی
گسترش پوشش های بیمه ای خرد با قیمت های ارزان در سطح خانوارها
گسترش پوشش های بیمه ای کلان با قیمت های رقابتی در عمق حوزه بنگاه ها
رقابتی و غیردولتی نمودن ساختار صنعت بیمه کشور
ایفای نقش تسهیل گری (کاتالیزوری) از سوی دولت در مورد محصولات بیمه ای جدید
توسعه بیمه های زندگی
کاهش قیمت بیمه های خرد و خدمت رسانی آسان، وسیع و با کیفیت در این زمینه
تعامل فعال با بیمه گذاران عمده بالفعل و بالقوه کشور به منظور ایجاد تعادل در واگذاری به
بیمه های خارجی
ارتقا بهره وری منابع سرمایه گذاری صنعت بیمه
تعامل فعال صنعت بیمه با بازارهای سرمایه و پول
مبادله دانش فنی با بازار در مورد کشورهای منطقه و بالعکس
پرورش نیروی انسانی متخصص در امر تنظیم و نظارت
سرمایه گذاری در امر تحقیق و توسعه در صنعت بیمه از سوی دولت
سرمایه گذاری در امر توسعه فرهنگ بیمه از سوی دولت
سرمایه گذاری در آموزش نیروی انسانی متخصص برای صنعت بیمه از سوی دولت.

References

- [1] Abbasinejad, H., Tashkini, A. (2000). Applied Econometrics (Advanced), Faculty of Economic Sciences, Tehran. (In Persian)
- [2] Ahmadvand, M. R. (2000). Investigating the role of the insurance industry in the capital market and providing the required funds for production sectors, the monetary and banking research institute, the central bank. (In Persian)
- [4] Campbell, R.A. (1980). The Demand for Life Insurance: An Application of the Economics of Uncertainty, *Journal of Finance*, 35(5), 1155-72.
- [5] Cole, C.R., Karl, J.B. (2015). Market Structure and the Profitability of the U.S. Health Insurance Marketplace: A State-Level Analysis, *Journal of Insurance Regulation*, 34(4).
- [6] Chu, H.P. (2011). Is enlarging the market share the best strategy for maximizing profits? *African Journal of Business Management*, 5(20), 7992-7999.
- [7] Dahmardeh, N. and Izadi, H.R. (2011). Demand for Money in Iran by an

- Autoregressive Distributed Lag Approach, *Middle-East Journal of Scientific Research*, 9 (5), 687-690.
- [8] Ehsani, R. (2006). Study of ways to promote the position of the country's insurance industry, Islamic Azad University of Semnan, thesis of master degree. (In Persian)
- [9] Ehsani, M. A. (2004). International Finance and Economic Growth, Monetary and Banking Research, Central Bank of Iran. (In Persian)
- [10] Fischer, S. (1973). A Life Cycle Model of Life Insurance Purchase, *International Economic Review*, 14, 132-152.
- [11] Genchev, E. R. (2012). Effects of Market Share on the Bank's Profitability, *Review of Applied Socio-Economic Research*, 3(1), 87-95.
- [12] Headen, R. S. and Lee, J. F. (1974). Life Insurance Demand and Household Portfolio Behavior, *The Journal of Risk and Insurance*, 51, 685-699.
- [13] Izadi, H.R. and Izadi, M. (2012). Identification and Analyzing of Effective Factors Elasticities on Inflation Function in Iran by Using ARDL Methodology. *Journal on GSTF Business Review*, 2(2).
- [14] Izadi, H.R., Mohammadnia, F. (2011). The study of the role of the electronic insurance industry in the growth of Iran's economic development, the National Conference on Information Technology and Jihad, the University of Salman Farsi, Kazeroun. (In Persian)
- [15] Izadi, H.R., Izadi, M. and Khandani, H. (2012). Review and Analysis of Stock Role in Forming and Integrating of Financial and Monetary Markets and Its Influence on Investment and Economic Development Growth, *International Research Journal of Finance and Economics*, 95.
- [16] Izadpanah, M. (2006). Insurance Principles, Publications of Tehran Insurance School, Bitan. (In Persian)
- [17] Jahankhani, A. (1997). The role of insurance companies in the capital market of Iran, *Insurance Industry Quarterly*, No. 45. (In Persian)
- [18] Jalalilavassani, E. (2004). Study of macroeconomic variables on the demand of individuals insurance, Islamic Azad University, Master degree thesis. (In Persian)
- [19] Kadkhodai, H. (2001). Insurance, Bank and Shares: Financial Triangle, *Insurance Industry Quarterly*, No. 64. (In Persian)
- [20] Kazerouni, A.R. (2003). The Relationship between Financial Development and Economic Growth of Iran's Experiences. Proceedings of the thirteenth conference of monetary and foreign exchange policies, monetary and banking institute. (In Persian)
- [21] MohammadKhan, M. (1996). Key role in development, *Quarterly Journal of Insurance Research*, No. 43. (In Persian)
- [22] Nourfesti, M. (1999). The Unit Root and Cointegration in Econometrics, Rasa Cultural Institute, Tehran. (In Persian)
- [23] Pervan, M., Kramaric, P.T. (2012). Effects of Market Share and Diversification on Nonlife Insurers' Performance, *World Academy of Science*,

- Engineering and Technology.
- [24] Pikarjo, K. (2001). Investigating the volume of return on investment of public insurance companies and the consequences of privatization in the capital market, Insurance industry quarterly, no. 64. (In Persian)
- [25] Sabet, Gh. A. (1995). The Role of Insurance Industry in the Capital Market Assessment of Resource and Assets Management in the Period 1993-2002, Tehran University, Master degree thesis. (In Persian)
- [26] Statistical Yearbook of Iran, Center for Iranian statistics. (In Persian)
- [27] Tashkini, A. (2005). Applied Econometrics with microfit, Dibagaran Institute of Cultural and Art, Tehran. (In Persian)
- [28] Azizi, F (2001). Position of Insurance Companies in the Financial Market, Insurance Industry Quarterly, No. 64. (In Persian)